

Sygn. akt IV U 558/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2019 r.

Sąd Rejonowy, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego Katarzyna Gurgacz

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Wulw-Kondej

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2019 r. w Krośnie

sprawy z wniosku T. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...)

o zasiłek opiekuńczy, macierzyński i chorobowy

na skutek odwołania **T. K.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...)

z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...)

z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...)

z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...)

I. **zmienia** zaskarżoną decyzję Oddziału ZUS w (...) z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w części i **ustala**, że wnioskodawca T. K. jest zobowiązany do zwrotu odsetek naliczanych od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia do dnia zapłaty;

II. oddala odwołanie od decyzji z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w pozostałym zakresie;

III. **zmienia** zaskarżoną decyzję Oddziału ZUS w (...) z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w części i **ustala**, że wnioskodawca T. K. jest zobowiązany do zwrotu odsetek naliczanych od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia do dnia zapłaty;

IV. oddala odwołanie od decyzji z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w pozostałym zakresie;

V. **zmienia** zaskarżoną decyzję Oddziału ZUS w (...) z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w części i **ustala**, że wnioskodawca T. K. jest zobowiązany do zwrotu odsetek naliczanych od dnia doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia do dnia zapłaty;

VI. oddala odwołanie od decyzji z dnia (...) października 2018 roku nr sprawy: (...) w pozostałym zakresie;

VII. zasądza od wnioskodawcy T. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) kwotę 540 zł (słownie: pięćset czterdzieści złotych) – tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia Sądu Rejonowego Katarzyna Gurgacz

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13 listopada 2019 roku.

Decyzją (...) października 2018 roku, nr sprawy : (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) odmówił prawa do zasiłku chorobowego dla I. Z. za okres od 15.02.2017 r. do 27.04.2017 r. oraz zobowiązał wnioskodawcę **T. K.** do zwrotu nienależnie pobranego przez I. Z. zasiłku chorobowego za w/w okres wraz z odsetkami.

Decyzją (...) października 2018 roku, nr sprawy : (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) odmówił prawa do zasiłku macierzyńskiego dla I. Z. za okres od 28.04.2017 r. do 14.09.2017 r., zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego dla I. Z. za okres od 15.09.2017 r. do 26.04.2018 r. oraz zobowiązał wnioskodawcę **T. K.** do zwrotu nienależnie pobranego przez I. Z. zasiłku macierzyńskiego za w/w okres wraz z odsetkami.

Decyzją (...) października 2018 roku, nr sprawy : (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) odmówił prawa do zasiłku opiekuńczego dla I. Z. za okres od 07.05.2018 r. do 04.06.2018 r. oraz zobowiązał wnioskodawcę **T. K.** do zwrotu nienależnie pobranego przez I. Z. zasiłku opiekuńczego za w/w okres wraz z odsetkami.

Powyższe decyzje zaskarżył wnioskodawca T. K. wnosząc o ich zmianę poprzez przyznanie prawa do zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego oraz zasiłku opiekuńczego dla I. Z. za w/w okresy oraz ustalenie, że nie jest zobowiązany do zwrotu wymienionych kwot.

Sąd postanowił połączyć obejmujące powyżej opisane odwołania do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W wyniku przeprowadzonego postępowania Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dokonał następujących ustaleń :

Bezspornym jest, że I. Z. pobrała zasiłek chorobowy za okres od 15.02.2017 r. do 27.04.2017 r., zasiłek macierzyński za okres od 28.04.2017 r. do 14.09.2017 r., zasiłek macierzyński za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego za okres od 15.09.2017 r. do 26.04.2018 r., zasiłek opiekuńczy za okres od 07.05.2018 r. do 04.06.2018 r.

dowód : akta zasiłkowe ZUS

Decyzją ZUS O/J. z dnia (...) września 2018 r. znak: (...) organ rentowy stwierdził, że I. Z. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od 1 października 2016 r. do 4 czerwca 2018 r. z tytułu umowy o pracę zawartej u płatnika składek T. K. w w/w okresie.

Powyższa decyzja jest prawomocna.

dowód : akta SO w (...) sygn. akt IV U (...)

Sąd zważył co następuje :

Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa – **zasiłek opiekuńczy** przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad chorym dzieckiem w wieku do ukończenia 14 lat.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 1 wymienionej ustawy – **zasiłek macierzyński** przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo urlopu wychowawczego urodziła dziecko (...).

Zgodnie z art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych /tekst jednolity : Dz. U. Nr 205, poz. 1585 ze zm./ - osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) **świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.**

Przewidziany w tym przepisie obowiązek zwrotu dotyczy wyłącznie świadczeń nienależnych. Co należy rozumieć pod pojęciem „nienależnie pobranych świadczeń” wskazał ustawodawca w art. 84 ust. 1 ustawy j. w. W świetle definicji świadczeń nienależnych, zawartej w cytowanym przepisie, za świadczenia nienależne winno się uznać świadczenia niesłusznie wypłacone, lub w niesłusznie zawyżonej wysokości. W przedmiotowej sprawie, należy uznać wypłacone I. Z. zasiłek chorobowy, zasiłek opiekuńczy i zasiłek macierzyński za świadczenia nienależne.

Faktem bezspornie ustalonym w sprawie a wynikającym z ustaleń w postępowaniu w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym w (...) pod sygn. akt IV U (...) jest, że wnioskodawca zawarł z I. Z. za jej zgodą dla pozorów umowę o pracę, która z tego względu była umową nieważną od dnia jej zawarcia i nie wywołała skutków prawnych. Stanowisko pracy, na którym została (fikcyjnie) zatrudniona I. Z. zostało stworzone sztucznie, w celu fikcyjnego zatrudnienia tej ostatniej i objęcia jej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym celem uzyskania świadczeń. Strony zawierając umowę o pracę, chciały li tylko stworzyć pozory pracy (...). Jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego (...). ***Istotą zawarcia umowy dla pozorów jest wprowadzenie innych podmiotów w błąd co do tego, że umowa została zawarta. Celem zawarcia przez I. Z. i T. K. umowy o pracę było nie faktyczne świadczenie pracy, ale wyłącznie uzyskanie długoterminowych świadczeń z funduszu ubezpieczeń społecznych w związku z niezdolnością do pracy wywołaną ciężką. Strony zawarły umowę o pracę z 02.10.2016 r. dla pozorów*** (uzasadnienie wyroku SO w (...) k. 131-134 akt sygn. akt IV U (...) SO w (...)). Zatem w świetle cytowanego art. 84 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawodawca uznaje za świadczenie nienależne przypadki ***świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie – „świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd...”***. Jak wykazało postępowanie dowodowe, ***wnioskodawca miał na celu wprowadzenie w błąd organu rentowego, celem oszukania systemu ubezpieczeń społecznych, co spowodowało wypłatę I. Z. nienależnych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, pomimo tego, że nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u wnioskodawcy.***

Powyższe ustalenia wynikają wprost z akt prawomocnie zakończonych postępowania w sprawie o sygn. akt IV U (...), toczącej się przed Sądem Okręgowym w (...) (Sąd orzekający w niniejszej sprawie jest związany ustaleniami innego prawomocnego orzeczenia cywilnego gdy dotyczy ono tożsamego stanu faktycznego i zostało wydane w sprawie pomiędzy tymi samymi stronami postępowania oraz dotyczyło tej samej prejudycjalnej przesłanki - wyrok SN z dnia 11 lutego 2014 r., I UK 329/13).

W związku z powyższym Sąd pominął dowody wnioskowane w odwołaniach wnioskodawcy, na okoliczności ustalone w prawomocnie zakończonym postępowaniu przed Sądem Okręgowym w (...).

Ponadto decyzja ZUS stwierdzająca podleganie lub nie podleganie ubezpieczeniom społecznym ma charakter deklaratoryjny, więc stwierdza istniejący wcześniej stan faktyczny i prawny, zaś nie tworzy nowego stanu faktycznego

i prawnego o dnia jej wydania (na przyszłość) - (wyrok SN z 29.03.2012 r., I UK 339/11, uchwała SN z 09.06.2016 r., III UZP 8/(...)) .

Nie można więc stwierdzić, że w momencie pobierania zasiłków przez I. Z. za wymienione okresy, przysługiwały jej one, a przeciwnie, przesłanka określona w art. 84 ust. 1 pkt 2 wymienionej ustawy systemowej powoduje pierwotną wadliwość decyzji organu rentowego, czyli od dnia jej wydania, co oznacza, że w momencie wypłaty I. Z. zasiłków za okresy objęte zaskarżonymi decyzjami, nie przysługiwały jej, lecz organ rentowy na skutek działania wnioskodawcy celowo wprowadzającego organ rentowy w błąd, nie miał z przyczyn od siebie niezależnych o tym świadomości (wyrok SN z 09.02.2017 r., II UK 699/15).

Wskazywany przez O/ZUS art. 84 ust. 6 wymienionej ustawy przewiduje wyjątek od tej zasady, plasujący się poza zakresem ubezpieczeniowego pojęcia nienależnie pobranych świadczeń. Chodzi o świadczenia "przyznane" lub wypłacone bez podstawy prawnej z powodu przekazania przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. W takim przypadku obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń obciąża **bezpośrednio płatnika składek lub inny podmiot**, a żądanie zwrotu może stanowić przedmiot decyzji organu rentowego, adresowanej wprost do tych podmiotów.

W doktrynie utrwalony jest pogląd, iż przepis ten odnosi się do przypadków, w których płatnicy składek lub inne podmioty wystawili nieprawdziwe dokumenty, stanowiące przyczynę wydania wadliwego rozstrzygnięcia przez organ rentowy.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że to na skutek zgłoszenia przez wnioskodawcę T. K. do ubezpieczeń społecznych z tytułu zawartej dla pozorów umowy o pracę, spowodowało wypłatę nienależnych świadczeń z ubezpieczenia (...) na rzecz I. Z. (uzasadnienie wyroku SO w (...) sygn. akt IV U (...)).

W analogicznym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w (...) w rozpoznaniu apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 27 kwietnia 2015 r. sygn. akt IV U (...) o zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i zasiłku macierzyńskiego wyraził stanowisko, że obowiązek zwrotu nienależnie pobranego przez ubezpieczonego świadczenia obciąża płatnika składek, który na skutek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych pracownika z którym zawarł pozorną umowę o pracę, spowodował wypłatę nienależnego świadczenia.

Również zgodnie z aktualnym stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym m.in. w wyroku z dnia 7 lutego 2018 r., II UK 673/16, w jego tezie 1. stwierdzono, że nieuprawnione jest założenie, że gdy możliwe jest dochodzenie wierzycelności od ubezpieczonego, to nie jest możliwe dochodzenie jej od płatnika. Natomiast w pkt 4. uzasadnienia tego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 84 stawy systemowej nie określa kolejności wedle której ZUS ma dochodzić zwrotu świadczenia. Po stronie dłużników nie istnieje współuczestnictwo konieczne. To zakład decyduje, kogo obciąży obowiązek zwrotu. Kolejno w pkt 5. tego uzasadnienia stwierdzono, że jeżeli spełniają się przesłanki zwrotu po stronie osoby, która pobrała nienależne świadczenie i jednocześnie pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika nieprawdziwych danych, czyli sytuacji z art. 84 ust. 1 i 2 i ust. 6 ustawy systemowej, to Zakład ma wybór, kogo obciąży obowiązkiem zwrotu. Z ustawy nie wynika, że odpowiedzialność osoby, która pobrała nienależne świadczenie wyprzedza odpowiedzialność płatnika za podanie nieprawdziwych danych. W pkt 11 uzasadnienia stwierdzono, że podanie nieprawdziwych danych o pracowniczym ubezpieczeniu miało wpływ na wypłatę świadczeń, co wypełnia dyspozycję przepisu art. 84 ust. 6.

Takie samo stanowisko w omawianej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 października 2018 r., III UK 152/17, na tle analogicznego stanu faktycznego i prawnego.

Jedynie na marginesie należy zaznaczyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych, „żądanie zwrotu” nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego – art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też

chwila rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120§ 1 k.c.) – wyrok SA w Gdańsku z dnia 18 października 2013 r., III AUa 229/13, wyrok SA w Łodzi z dnia 19 listopada 2013 r., III AUa 198/13, wyrok SA w Łodzi z dnia 3 grudnia 2013 r., III AUa 436/13.

Nie było więc podstawy prawnej do naliczania odsetek już w samej decyzji zobowiązującej do zwrotu świadczenia nienależnego.

W tym stanie rzeczy Sąd uznając, że zaskarżone decyzje Oddziału ZUS w (...) są w przeważającej części prawidłowe, oddalił odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz na podstawie art. 108 k.p.c. w zw. z § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.) – w zakresie kosztów procesu, obciążając nimi wnioskodawcę w zakresie każdej z połączonych jedynie technicznie do wspólnego rozpoznania spraw.

Sędzia Sądu Rejonowego

Katarzyna Gurgacz